

Služební příprava je pojem, který nepochybně důvěrně zná každý policista – každého se totiž týká, a to velice osobně. Pro civily jde ovšem o výraz odborný, o jehož obsahu si představu učinit nedovedou – a v jejich zastoupení je tu tedy první otázka, určená plukovníku JUDr. Čestmíru ŠAŠKOVI, vedoucímu Skupiny pro vzdělávání, sport a služební přípravu Policejního prezidia.

Motto:

Policista musí umět stejně dobře komunikovat jako střílet.

Můžete pojem služební přípravy pro laiky stručně definovat?

Stručně? To mi půjde těžko, ale zkusit to můžeme! Služební příprava je souhrn výcvikových a vzdělávacích činností, jimiž se policista po celou dobu svého služebního poměru připravuje pro výkon služby. Samozřejmě, že s plynutím věku se dostavuje pohodlnost a někteří nabývají dojmu, že by čas, určený služební přípravě, mohli strávit příjemněji – anebo mnohdy třeba prací, jen ne získáváním nových znalostí a dovedností, nebo udržováním a prohlubováním těch, které už získali. Proto hned úvodem dlužno zdůraznit, že ona dříve tolerovaná možnost „nechat se od doktora ze zdravotních důvodů zprostit služební přípravu“ nyní definitivně padá. Lékař může policistovi omezit leda výkon služby, a pak je nutno zvážit do jaké míry a na jak dlouho mu omezit i služební pří-

hoduje centrálně a mechanicky, dělá to služební funkcionář, který rozhodl o jeho služebním zařazení. Z toho, co policista dělá a do jakých situací se ve službě dostává, plynou nároky na něj kladené při služební přípravě. Na straně druhé bylo v souladu s novým zákonem o služebním poměru zcela zrušeno dělení na kategorie mužů a žen a kategorie věkové.

Takže před bohem a služební přípravou jsou si všichni rovni?

Přesně tak. Protože neméně jsou si rovni před ozbrojeným pachatelem, protože ten přece nezmírní tvrdost svého útoku, když před sebou uvidí uniformovanou ženu, anebo muže, který by mohl být jeho otcem! Naopak, bude to považovat za výhodu a nezaváhá ji využít!

V principu to zní rozumně, ale přece jen, ve sportu máme taky kategorie...

Ano, to byl častý argument lidí, kteří si přinesli ze sportu smysl pro fair play. Jenže policisté ve službě nezávodí podle daných a všemi dodržovaných pravidel, oni bojují se zločinem! A zločinci fair nehrají! Cílem služební přípravy je připravit policistu pro výkon služby tak dobře, aby se i z nebezpečných situací vrátil domů živ a zdrav.

a taky ti, co chodí zločince zatýkat. Nelze je srovnat do řady a cvičit stejně.

Rovnost je hezká zásada, ale v praxi mnohdy nepraktická.

Znamená to, že Policejní prezidium nechává rozhodování o náplni služební přípravy na služebních funkcionářích – tedy, v rámci nějakých obecně platných zásad?

Zhruba je to tak. Ovšem dlužno zdůraznit, že rozhodovací pravomoc v tom ohledu mají jen někteří, ti, kteří ustanovují policisty na konkrétní místa ve výkonu a stanovují jim konkrétní pracovní náplň. V policii dnes máme zhruba pět a půl tisíce služebních funkcionářů – a pět a půl tisíce individuálních pojetí služební přípravy, to by bylo přece jen příliš. Prezidium dává minimální požadavky: což třeba znamená, že policista zařazený v 1. skupině – to je ta nejnáročnější – by měl v roce strávit služební přípravou 360 hodin, dvanáctkrát za rok musí na střelnici a vypálit 600 ran, šestatřicetkrát do roka musí absolvovat nácvik užití donucovacích prostředků – přičemž to vše jsou hodnoty minimální, nadřazený služební funkcionář je může zvýšit. Snížit nikoli.

Z vašich slov plyne, že značná zodpovědnost – a samostatnost – je v novém pojetí služební přípravy svěřena služebním funkcionářům, tedy ředitelům a vedoucím útvarů. Ale výkon služební přípravy sám visí na jejich instruktorech, těch ze Školních policejních středisek i z okresních ředitelství. Je mezi nimi dost opravdu kvalifikovaných lidí – a jsou dobře zaplacení? Nejen v jejich řadách velká fluktuace?

Neřekl bych, že by byla větší než v jiných policejních řadách. Lidé přicházejí a odcházejí, a je to normální. V případě instruktorů služební

CHYBY NĚKDY ZABÍJEJÍ

pravu. A dlužno velmi zvažovat: jestli není schopen cvičit se střelnou zbraní, pouty a obuškem, jak pak s nimi má zacházet v praxi, při výkonu? Vždyť užití těchto prostředků je po všech stránkách náročnější než pouhé cvičení s nimi! Nejde o jednorázový akt, jako je třeba program vzdělávací, jenž policistu kvalifikuje jednou provždy – v rozsahu kurzu, trvajícího jeden dva pět měsíců mu poskytne znalosti, jež pak užívá roky. Dostane osvědčení, jež mu pak platí jako maturita, řidičský průkaz, diplom vysoké školy: trvale. Služební příprava je nikdy nekončící cyklus, z něž policistu vyváže teprve odchod do civilu či penze.

Dříve se z hlediska služební přípravy policisté členili na tři skupiny, nyní jedna přibyla...

A v každé jsou ještě podskupiny, takže dnes jich je ve skutečnosti vlastně deset. O zařazení konkrétního policisty do skupiny se ale neroz-

O to větší rozdíl ale napříště bude ve služební přípravě policistů, kteří tráví většinu své služby v kanceláři u počítače, a těmi, kteří mohou kdykoli narazit na bezpečného pachatele. Tedy jinak se připravují příslušníci URNA, jinak lidé ze stále pořádkové jednotky, jinak policisté z obvodních oddělení, jinak jejich kolegové ze zásahovky či z hlídkové služby – je to tak?

Přesně tak. Rozdíly jsou značné: kdo dělá statistiku a analýzy na prezidiu, nemusí do roka vystřelit do terče tolikrát jako bojovník ze zásahovky. Nám nejde o plýtvání municí ani o to, aby ležela ve skladech. Požadavky na jednotlivé policisty jsou nastaveny velice přesně a adresně. Stanoví je jeho služební nadřízený. A rozdíly jsou i v rámci jednoho útvaru, třeba i v útvaru pro boj s organizovaným zločinem jsou analytici, kteří sedí a vyhodnocují informace, lidé, co pracují v utajení mezi zločinci –

Hodiny na střelnici policistům nikdo neodpustí, nicméně ve služební přípravě už zdaleka nejsou to jediné a hlavní

přípravy se jedná zhruba o tři stovky policistů z celé republiky. Musím připomenout, že v tom ohledu české policii závidí řada zemí EU: my máme instruktory jako specialisty, tam mnohdy jejich práci dělají řadoví policisté, jen zkušenější, anebo v nějakém oboru – střelba, karate a podobně – špičkoví. U nás je pro výkon funkce instruktora vedle požadovaného stupně vzdělání potřebný osmítýdenní kurz, který pro ty nové pravidelně organizuje Střední policejní škola MV Brno. Tam se jim dostane pedagogického minima a řady odborných znalostí. Zkušení instruktoři, kteří pracují ve školních policejních střediscích, jsou dnes zařazeni do osmé platové třídy, stejně jako učitelé policejních škol – a to je velmi slušné ohodnocení. Instruk-

Plukovník JUDr. Čestmír Šašek

toři z okresních ředitelství jsou diferencovaně ohodnoceni podle pracovní náplně, a tu jim stanoví jejich nadřízený.

Víc peněz za víc muziky: nároky na ně podstatně stoupají, už nejde o to posadit partu lidí do autobusu, zavést je na střelnici, rozdat náboje, nastřílet, zkontrolovat, zda mají prázdnou zbraň – a odpoledne hajdy domů. Jde teď o komplexní výcvik, který by měl policistům ve službě pravidelně inovovat jejich dovednosti a znalosti, jež si kdysi přinesli ze základní odborné přípravy... Jenže časy se mění a mění se právní předpisy i metodika policejní práce...

Přesně tak. Ještě před pár lety jsme kupříkladu neznali pojem domácí násilí, dnes je to velmi častý důvod pro policejní zásah. A hlídka si musí vědět rady, i když se octne v tak složité situaci – to je autentický příběh – kdy doma opilá matička mlátí manžela, ale v postýlce má

dvoutleté mimino? A co s tím, když vás tam zavolají a máte realizovat zákrok proti agresivní osobě včetně následných opatření... Přiznám, že to bych řešit nechtěl. Jenže policista musí – a musí to udělat správně, neukvapit se, být rozhodný a přitom ne nadmíru tvrdý. Těžká věc...

Těžká. Ale do ošemetných situací se dostává řadový policista dnes a denně, a my ho na ně v rámci služební přípravy cvičíme. Představte si třeba tohle: na ulici se muž dobývá do auta, policista ho tedy považuje za zloděje, který chce vůz ukrást. Osloví ho, jenže muž mu začne tvrdit, že auto je jeho, manželka doma marodí a on musí okamžitě za ní – a zabouchl si klíčky...

Tak předloží doklady a věc se může vyřešit, ne?

Doklady jsou taky ve voze, tvrdí muž. Jak dál? Co byste policistovi poradil?

Jemu neporadí nikdo, musí rozhodnout sám – a pokud možno správně! Protože ten člověk může být skutečně v nouzi, ale – co když lže? A za bukem čeká komplic, aby se přiblížil, až policista přestane dávat pozor...

I to je možné. Ale my se spíš snažíme nevnukat policistům přesvědčení, že každý, s kým přijdou do styku, je potenciální zločinec. Chceme je učit i komunikaci s běžnými občany, se slušnými lidmi – aby nejednali ustavičně ve stresu a nedostávali se do zbytečných konfliktů. Vezměte jinou, velmi reálnou situaci: dva chlapi se porvou v hospodě, jeden druhému rozbije hlavu, pak uteče domů, výčepák zavolá hlídku. Policista jde za pachatelem, který se zabarikádoval v bytě: Otevře? Neotevře? Vykopnout dveře? Snažit se o domluvu? Co když při ní muž začne s další agresí? Užit donucovací prostředky? Zbraň?

Ale tohle se nedá probrat za jedno půldne, jako střelecká příprava při střelení do terče na střelnici...

Jistěže ne. Zavedli jsme proto pětidenní bloky integrované služební přípravy, v nichž taková modelová cvičení probíhají. Začneme krátkou právníčkou předehrou a pak už běží modelová situace. Velkou roli musí sehrát figurant, onen pachatel. Dostane zadání, v němž je dost vůle například pro komunikační fantazii – ale nesmí vybočit z předem přesně stanovené role, vymýšlet si „co kdyby...“, nebo dělat naschvály. Základní zásadou je, že situace musí být reálné a ze skutečného života. Vše se natáčí na video, pak se scéna promítá v učebně. A hodnotí, v klidu, bez emocí a vyčítání případných chyb. Každý jsme chybuji a při výcviku to nevádí, i chybami se člověk učí. Jen ve službě někdy zraňují, a dokonce i zabíjejí. A tomu musíme kvalitním výcvikem předcházet.

Jenže taková akce se nedá dělat někde v koutě na dvoře, má pro ně policie vybavení a prostory?

V rámci každé správy kraje máme přece školní policejní střediska, jež v posledních letech prošla ohromnou proměnou po stránce technické i personální. Máme tam řadu lidí, kteří práci vnímají jako poslání. Srdcaře a tahouny. Ale už se nám podařilo vybavit i některá okresní ředitelství, ono to nechce moc, technika je docela laciná, videokamera, televizor, mikrofony. Třeba v Novém Jičíně a v Ostravě na tamním městském ředitelství nám s přípravou nové služební přípravy moc pomohli a realizovali pilotní projekty, ve kterých ověřovali nové trendy a možnosti.

Od prvního ledna letošního roku je tedy nová služební příprava realitou...

Už celý rok 2006 jsme ji zkoušeli v rámci Správy Jihomoravského kraje, pak jsme průběh vyhodnotili a přijali určité změny. A už loni se ověřovala nová služební příprava v celé republice, ale její platnost byla v zájmu objektivního vyhodnocení termínově omezena na dvanáct měsíců. Od letoška je tedy závazným pokynem policejního prezidenta zavedena na dobu neurčitou – s tím, že rozkaz je nastaven tak, aby eventuální drobné změny, jež mohou nastat, bylo možno provést bez narušení celku.

Osobně věřím, že všem, kteří se na celém projektu podíleli, se povedl dobrý kus práce – a že výsledek se dostaví v lepší připravenosti českých policistů pro profesionální výkon služby, která je především službou veřejnosti.

**Ptal se Jan J. VANĚK
Foto Václav ŠEBEK**